

I = INTERVIEWATOR; R = RESPONDENT

H.N. – Subinginer minier

I: Vă mulțumesc că participați la proiectul nostru cultural, ne puteți spune numele, data și locul nașterii?

R:NH, născut în comuna Ferneziu.

I:Profesiile părinților dumneavoastră sau ale rudelor apropiate erau legate de minerit?

R: Nu, nu adică prin, prin colaborări, pe orizontală, tata lucra ca lăcătuș de întreținere la Uzina de Plumb la Uzina 1 Mai care folosea minereu și concentratele din zonă.

I:Să spunem că această ... Ferneziul era chiar lângă mina Herja.

R:Accesul în curtea minei se face prin Ferneziu, pe strada Iza.

I: Deci putem spune că ați copilărit într-un mediu minieresc.

R: Da. Tocmai vă spuneam că cea mai veche amintire este cu zgomotele făcute ce corfele de la funicularul care ducea plumbul de la Herja, la silozurile de la Uzina 1 Mai.

I: Ce școli ați urmat?

R: După școala primară Liceul Industrial Minier, în prima promoție la înființare din 1966 până în 71, secția electromecanică minieră, și după aceea Facultatea de Mine și Exploatari Miniere de la Institutul de Subingineri din Baia Mare, din 71 până în 75.

I:Tot așa ați terminat un liceu minier e drept dar cu profil electromecanic.

R: Dar facultatea am terminat mi-a fost la Exploatari Miniere.

I: Ce v-a atras către exploatarea minieră totuși? Am înțeles electromecanic prin meseria tatălui.

R: Nu, atunci părea ... eu am fost de obicei în toate formele de învățământ am cam terminat pe primul loc, cam șef de promoție peste tot, și electromecanica mi s-a părut un pic mai greu de abordat și mai tehnică, deși m-am înșelat atunci.

I: Și ați dat peste matematica minieră.

R: Nu dar lucrând ca inginer minier tu ești șeful electromecanicului, la urma urmei, că el vine și te deservește, ori trebuie să ai o privire de ansamblu și să știi și toate procesele tehnice ca să îți faci treaba. Și până la urmă nu am greșit.

I: Ce ne puteți spune despre anii de școală, despre liceu minier, v-a folosit studiile la aplicarea ..?

R: Deci admiterea atunci că era la înființare și toată lumea zicea că ies cu o meserie, cu o diplomă care îți permite să intri direct într-un proces de producție, a făcut să fie o admitere teribil de grea, am fost 10 pe un loc atunci.

I:O concurență mare.

R: Da mare concurență și erau doar două clase de liceu, vă dați seama, am început un liceu cu două clase una de mineri, una de mecanici. Însă din 32 de colegi câți am fost unu sau doi nu au făcut o formă superioară de învățământ, restul toți subingineri minieri, ingineri în multe domenii nu numai în minerit, au ajuns și pe la mecanică fină, mecanică agricolă dar toți s-au realizat și am fost numai băieți. Asta ne-a coalizat ceva mai mult și așa fi în stare să merg cu ăștia oriunde în lume, nu m-aș teme de nimic, erau niște băieți de ispravă toți.

I: Deci ați ținut legătura cu ei deci ...

R: Da sigur. Am avut întâlnirea acu o săptămână de nici nu știu cât îi de atunci cât îi 51 de ani sau cât îi de atunci, 50 exact '71 – '21, 50 de ani.

I: Da. Interesant.

R: În facultate parte din colegii de la liceu i-am avut, pe mineri și pe mecanici, în continuare le-am fost și președinte la Centrul Universitar din anul doi, eu am fost cel care am unit pedagogicul cu mineritul, că erau separate, s-a făcut centru universitar și noi studenții ne-am unit primii și după aia administrativ s-au unit. Așa că îi știu pe mulți care au terminat în primele patru, cinci generații de la Institutul de Mine care am lucrat după aceea în producție. Ne-am întâlnit în centrală.

I: Da, sunteți căsătorit?

R: Da.

I: Aveți copiii?

R: Da, am un băiat de 45 de ani.

I: Ați îndemnat vreodată să îmbrățișeze această meserie.

R: Nu.

I: De ce, dacă nu e întrebare indiscretă?

R: E o meserie grea, frumoasă dar nu ți-o dorești pentru copilul tău.

I: Am înțeles.

R: De multe ori când venea câte un miner să ceară angajarea, îl întrebam de la început – mă da nu ți milă de pruncul tău, adică tu ști cât îi de greu și îl aduci aici, păi ce să fac cu el că nu știe unde să meargă, nu vrea în altă parte – nu îndemn pe nimeni deși e frumoasă meseria dar după ce te-ai obișnuit cu subteranul și cu oamenii dar e o meserie grea și periculoasă.

I: Ok. O întrebare pur personală, dacă doriți să răspundeți, dacă nu nu. Sunteți o persoană religioasă?

R: Dacă vă luați după anul nașterii vedeți că educația mea a fost ateistă, am trecut prin materialul științific, prin materialul dialectic, prin economie politică comunistă și aveam în copilărie conflicte cu bunicu vis a vis de ce-i în biblie. Ei în mină ai de atâtea ori ocazia să vezi că cineva și-o pus mâna pe tine și te ocrotește. Abia, bineînțeles că am mers la biserică tot timpul, nu scăpai de părinți și de bunici, te duci nu stai să comentezi. Niciodată nu am

negat că ar exista o putere care conduce tot, care dirijează tot și cum zicea un mare savant că e mai bine să fi credincios că dacă este e ok, dacă nu ai pierdut, și în ultimii ani frecventez biserica, nu-s habotnic, practicant din acela înrăit dar accept și mă ghidez după principiile morale care sunt corecte așa. Cele zece porunci ...

I: Îs universal valabile.

R:Îs valabile tot timpul.

I: Deci să înțeleg că mineritul v-a schimbat puțin relația cu divinitatea?

R: Am avut câteva ocazii în care, nu mă mai găsea nimeni, nici să îngroape o bucată din mine. Am avut un orizont la -1 vechi îi zicea orizontului fiindcă dintr-o greșală de topograf când au încercat să dea o breșă să deschidă o rampă de puț la un orizont, pornind de la o galerie inferioară, au greșit cu patru metrii, și s-o creat un orizont nou, orizontul -1 nou și -1 vechi care erau legate prin puț și prin niște suitori. Pe -1 vechi, pe filonul Șălan aveam un traseu unde eram, în anii '70, maistru de schimb eram atunci, primii doi ani sau primul an de subinginer, aveam niște echipe în zona aceea și pe Șălan nu mai era pilier, se recuperase și pilierul și calea ferată era pe tropane de stejar și scândurit. Ei mergând între linii, s-o rupt o scândură din aia și am rămas atârnat în brațe, dedesubt am avut 50 de metrii gol. Mi-o luat un pic de timp până mi-am revenit din blocajul ăla, noroc că era destul de înclinat în zona aia filonul și am prins peretele cu un picior și am reușit să ies. Altă dată într-o intersecție la orizontul -5 eram tot tânăr așa am văzut pe macaz o tileagă goală, erau trei macaze de fapt că era o intersecție de patru , o intrare și trei ieșiri, zonă nesușținută, andezit de Herja tare, îl controlam săptămânal, am sărit ca un copil prost pe tileaga aia să îmi dau vânt, așa cum mergi în supermarket cu căruciorul și în momentul în care am ieșit...

I: Tileagă însemnând o platformă pe osii.

R:Platformă da pentru cărat lămpi, așa, un șasiu de vagonet

I: Așa să se înțeleagă. Ok.

R: Și când am ieșit din intersecție tot tavanul intersecției o căzut și încă suflul ăla m-o mai împins vrei doi metrii înainte, era cam un metru de placă. Pe urmă am mai scos oameni de prin goliri, gazări de ăstea, mai vii mai morți, și atunci simți, mergeam câteodată după ce am străpuns tunelul Herja tunelul Herja – Flotație Centrală, săptămânal făceam un control, aveam echipe pe tot traseul , la montarea benzii, la rectificări, la armări, ei pe cinci kilometrii jumătate mă duceam singur, la cel mai de jos nivel, la 360 parcă îi, la plecare. Herja are ultimul orizont la +40 față de nivelul mării iar zona de ieșire, Flotația Centrală și cartierul Hatwan îs la 220 metri plus față de nivelul mării, ei diferența aia o făceam urcând pe tunel de unu singur, deci acolo se putea întâmpla orice, mă găseau după o zi două.

I: Haideți un pic să vedem traiectoria dumneavoastră profesională, după ce ați terminat institutul v-ați angajat la Herja direct?

R: Da la Herja direct fiind șef de promoție, lista aia de o sută și nu știu câte locuri de muncă oferite de stat pentru facultatea din Baia Mare și cea din Petroșani se făcea în același timp, simultan prin radio, nu știu cum se chema atunci, teleconferință.

I: Teleshpicher.

R: Teleshpicher da, și fiind șef de promoție am avut dreptul să intru primul, să aleg orice, ori Herja o cunoșteam și lucrarea de licență o făcusem tot la Herja cu, îndrumător mi-a fost din partea unității, directorul, inginer P, dacă îmi aduc aminte „Relația optimă între lucrările de pregătire, deschidere pentru eficientizarea producției”, cam așa era, există niște factori care influențează și trebuie să ții niște ritmuri între pregătire, deschidere și abatere. E asta am făcut-o cu dânsul și cunoșteam mina, era și aproape, toată lumea se înghesuia să meargă la Săsar, Baia Sprie.

I: Scuzați-mă, asta era chiar inima unui program general de exploatare anual, decalarea asta a lucrărilor, deschidere, pregătire ...

R: La Herja era mult mai importantă pentru că filioanele îs subțiri, nu-i ca la Baia Sprie unde trebuie să cauți sterilul, că nu-i steril, numai minereu. La Herja din potrivă trebuie să cauți filonul că-i ... din cei 60 – 80 cm de abataj lățime ai 20 de centimetri de filon restul îi steril și atunci trebuie să faci multe lucrări de deschidere și pregătire ca să faci

I: Un volum mare

R: Un volum mare pentru excavare.

I: Da.

R: Și chiar făceam, făceam în jur de 25 – 30 de kilometri de lucrări geologice pe an, aproape cât toată Centrala Minelor. Nu aveai ce face asta era, nu știi cum ne suporta ăștia de la Centrală.

I: Vă suportau datorită conținuturilor ...

R: Am ales Herja și am fost un an de zile stagiar, mi s-au recunoscut niște ani dinainte lucrați, și din anul doi m-o prins directorul prin curte pe acolo și mi-o zis „mă tu cât ai de gând să pierzi vremea pe aici prin Herja?” și ce să-i zici lui P, taci, „păi să vedeți”, „de mâine te duci la schimbul C de la Sectorul doi”, care ziceau ăștia că-i schimbul țăranilor, erau cei mai mulți din rute din afară, cam 80% erau din afară și 20 din oraș. Și acolo după câteva luni am ajuns șef de schimb în jur de 180 de oameni, eu aveam vreo 25 de ani, vreo nouă maiștrii, care cel mai tânăr avea cel puțin zece ani mai mult decât mine, unși cu toate alifile, și am fost timp de cinci ani până în 1981 șef de schimb, la Săsar parcă îi zicea adjunct șef sector, la noi era...

I: Da sau șef revir.

R: Da și după acea prin niște conjuncturi și din cauza colegilor mei de serviciu am ajuns secretar în partid pe unitate, deși nu eram membru de partid decât de vreun an de zile. M-au prins pe la 31 de ani că nu-s membru de partid, eram șef de schimb de câțiva ani, și la o ședință directorul meu, ședință de producție era, nu de comitet de partid era, o văzut că lipsește un șef de schimb – zice bă sunteți numai cinci, unde-i unu? Păi știți el nu-i membru de partid, „cum nu-i, și l-ați lăsat atâta timp” ăștia nu știau ce să zică, „no gata îl faceți repede sau îl schimbăm”. Nu am avut încotro, am intrat în partid și după un an de zile erau niște

alegeri din astea la patru ani de secretar de partid și colegii mei din celelalte schimburi nu-l voiau, nu-i voiau pe cei doi care erau propuși că erau trei propuneri de obicei și s-au organizat și m-au propus pe mine și m-au susținut. Și nu mai puteam rămânea la schimb, trebuia să fiu dimineața tot timpul în unitate nu pe schimburi cum era cu schimbul vechi, și atunci m-au scos afară și directorul o zis „mă, tu ești secretarul de partid, dezvoltarea unității este sarcina ta principală”, dânsul era membru în comitetul municipal, era mare șef în ..., „așa că tu o să iei sectorul de investiții”, care era greu la Herja.

I: Cel mai greu.

R: Atunci am descoperit că a fost un șef de sector, o mers de director la Turț și eram descoperiți, și am preluat investițiile și am fost șef de sector investiții până în '92 când noul director care o venit atunci, P, o zis „mă i-a tu sectorul de producție”, sectorul doi care era cel mai mare, la care lucrasem și eu am fost timp de vreo trei - patru ani șef sector producții și investiții, aveam două sectoare, două birouri treceam cu indici aici dincolo, maiștrii aici, maiștrii dincolo, vreo trei ani am condus astea două sectoare și în '94 am plecat cu demisie de la Herja și am intrat în sectorul privat și după aia vreo 15 ani am condus timp logistica unui depozit de distribuție de medicamente. Primul depozit din nordul țării în sistem privat care s-a dezvoltat, s-a dezvoltat, ne-a cumpărat o multinațională și când am făcut 60 de ani am zis „mă mie îmi ajunge”. I-am lăsat și am plecat.

I: Haideți să ne întoarcem un pic la investiții cât ați fost șef, un sector foarte greu, cu o responsabilitate deosebită. Ne puteți zice o zi obișnuită a Șefului Sector Investiții de la Herja? O zi de la începutul până la sfârșitul...

R: Da, directorul P de la Herja era un om foarte priceput, un bun organizator, formidabil organizator și un om cult și cu mari ambiții, în sensul că nu accepta să ne facă lucrările, care la o mină de exemplu le făcea SCCM-ul, de zidărie sau de excavări sau ce făceau ei de obicei. De exemplu să îți faci clădirea pentru o stație de compresoare, nu accepta să-i vadă pe ăia pe acolo. Așa că ...

I: Firme specializate în construcții.

R: Așa că la investiții noi aveam și echipă de zidari, aveam mineri care îi foloseam la suitori de aeraj, la lucrări speciale, adânciri de puț, săli de trafo, săli pentru încărcarea bateriilor de locomotive, săli pentru stații de pompe, ...

I: Compresoare.

R: Compresoare, de toate făceam la investiții. Dar în primul rând erau lucrările geologice și de deschidere care erau un volum foarte mare. E o zi obișnuită, așa putea spune și cum are un șef de schimb de la producție o zi obișnuită, care e la fel de interesantă. La investiție dacă aveam de mers la orizontul -9 pentru tunel, partea dinspre Herja, care o făceam o dată, de două ori pe săptămână, o controlam, atunci aproape toată ziua îmi era ocupată acolo fiindcă după ce coborai în mină, în puț la -9 începea la producție, se scurta coliviile la orizontul de extracție și tu rămâneai jos cu șase orizonturi mai jos ... și dacă ai fi murit nu aveau cum să te scoată de acolo, întâi planul

I: Întâi planul și pă urmă...

R: Da de obicei mă mai înțelegeam cu băieții că erau foști mei semnaliști de când eram șef de schimb și ziceam „dă-mi o colivie până jos că mai am de mers și în alte părți”. Tunelul la un moment dat partea de dincolo avea 2500 de metri și erau multe de controlat și dispoziții de dat, trecea timpul trei patru ore, după aceea ieșeam la unu din orizonturi unde aveam suitori de aeraj. În perioada când am fost ei șef de ... la investiții rectificam suitorii de la o formă în secțiune pătrată, îi făceam circulari și măream suprafața utilă, de la 2,5 metri latura unui suitor la 7 metri diametru, și acolo aveam echipă specializată, un miner unu B.I. care îmi făcea suitorii ăștia și mi-o făcut vreo 6 din ăștia. Era foarte aerisită Herja la un moment dat, fiindcă ăștia au fost pe urmă în legătură cu un tunel de aeraj de la orizonturile superioare care ieșea la ventilatorul din Groapele Chiuzbăii, unde am avut noi și o pârtie de schi acolo, și era un ventilator rusesc care avea un diametru așa la rotor, tot așa de vreo 7 metri și care aerisea foarte bine mina. Suitorii ăștia la un moment dat prin proiect, proiecte făcute la Institutul de Cercetări, era o metodă greoaie și cu mult consum de material de lemn în deosebi, și suitorii de obicei îs în afara zonei active, trebuie să-i duci, nu ai cale ferată, de redeschis un ... îi greu să ajungi cu materialele la ei și atunci împreună cu maiștrii și cu minerul ăsta am gândit să facem ceva mai ușor, să facem de sus în jos reprofilarea nu de jos în sus cum dădea prin proiect și cu armare continuă, să o facem de sus în jos, am mutat o gură de rostogol în partea de jos a suitorului și cu două trolii, unu mare, de forță, cablul și o platformă pe care stăteau ei cu niște racoanțe, cu niște ieșiri telescopice să îl fixăm în pereți și un alt troliu cu care le lăsam câte un material, sau perforatorul sau ce trebuia sau să-i scoatem. Ei coborau cu platforma până în zona unde se strâmta și de pe platformă dădeau găurile și mutau cofragul glisant, că era cofrag glisant metalic, iar sus preparam betonul și îi dădeam drumul prin tuburi de tablă, jos era un furtun de pompieri și dirija ca la o ... cum se cheamă, cifă din asta la ăă. Viteza creștea de câteva ori la reprofilarea ăstuia și nu mai consumai lemn, că strerilul se ducea jos în gura de rostogol. Da am riscat atunci fiindcă ar fi trebuit să am tot felul de calcule de rezistență la îmbinări, la acordurile cablului cu cârligul, la rezistența materialelor din care e făcută platforma aceea. Am făcut un studiu și o încercare de inovație, am mers cu ea la institut și după ce am expus unei comisii m-au întrebat dacă am făcut toate calculele de astre și le-am zis „nu păi nu putem să îți dăm avizul”, nu prea am nevoie pentru că am terminat suitoarele. Dar aveam grija să asigurăm oamenii cu funii, cu centuri nu era nu am riscat chiar așa de mult. De acolo de la suitoarele ăștea ieșeam pe o galerie, Matei se chema, în Groapele Chiuzbăii și acolo aveam două lucrări, ventilatorul de care vă spuseseam cu tunelul de aeraj, aveam o echipă cu un maistru C se numea, foarte priceput, fusese șef de schimb, mai vedeam care-s treburile pe acolo și coboram în vale unde acuma este un baraj, acolo aveam o captare de apă pentru a suplimenta apa care vine la Herja, pe curba de nivel, noi eram legați la o conductă și la Baraj, aia era pe bani, aici era gratuită, am făcut pe pâraul care trece prin Groapele Chiuzbăii, un baraj, un lac mărișor, și o căbănuță unde mai făceam chefuri de pensionari la oameni care se pensionau, iar apa de acolo mergea pe curba de nivel până deasupra curții în Herja și de acolo îi dădeam drumul în mină prin cădere liberă gravitațională. Curba aia de nivel o descoperiseră topografii care o fost utilizată și înainte de război când mina aparținea unor francezi, asta e o chestie interesantă, la mina Herja într-o vreme se exploata stibina, mai mult de la Herja și o scoteau la curte în Chiuzbaia acolo este o

platformă și galeria Hubert unde era topitorie de stibină și asta o duceau în Franța și făceau medicamente din ea pentru sifilis, pentru că în perioada aia Franța avea un fel de Covid pe latura asta. Și Herja în anii înainte de război aducea apa de undeva de deasupra Chiuzbăii prin scocuri din astea de lemn pe curba de nivel până deasupra Herjii pe acolo, și noi am folosit, mai ales că taluzul trebuia numai să-l cureți și să te folosești de el, nu mai trebuia să sapi nimic. De acolo după ce controlam și locul ăla, coboram jos în curtea la mină, acolo aveam o stație de compresoare, jumătate o ... extindere de stație de compresoare și aveam acolo o echipă de zidari pe urmă mai aveam o clădire de două nivele în curtea unde am făcut două vestiare noi care oameni pe care tot cu oameni de la investiție l-am făcut, brigada lui N, mai aveam în curte o extindere la ...

I: Mă scuzații, acolo erau vestitele dușuri cu senzori?

R: Da, jos era da, jos era la intrarea în vestiar, pe unde intra minierii, era un jgheab din beton cu faianță, cu celule foto, cu diuze pe o țevă, puneau cizma și cu presiune, cum îi zice la asta pentru spălat mașini ...

I: Pistol cu presiune.

R: Da, își spălau cizma. Aveam și ...

I: A făcut furori la vremea respectivă.

R: Era comod, și dușurile, intrai sub duș, pornea celule foto și când ieșeau se închidea, nu era nu știu ce. Mai aveam niște minuni din ăstea în mină, erau camere de luat vederi la siloz, jos la silozul unde veneau mașinile....

I: Vorbim de anii '90, în care nu-i tehnologia...

R:Nu, nu, nu vorbim de anii '78 - '79

I: '78 -'79 ...

R: Da, da atunci eram șef de schimb din '75 până în '81. Era cameră foto la siloz, vedea directorul pe monitorul din birou, el îl avea în stânga la, vedea cum merg mașinile, care e frecvența, o cameră la gura minei îi vedea pe ăia care o întind din mină sau cine intră, și era două sau trei camere la orizontul zero, orizontul principal, la mașina de extracție și în partea deci la semnalist, la mecanizări și de multe ori când eram pe dimineață, prima oră pentru un șef de schimb la Herja era îngrozitoare, la ora 6 începea apelul ori la apel îi strigi pe toți pe nume 170, 180 de oameni fiecare pe numele lui P 36, P 24, B 2 sau cum îl chema și nu aveai timp să ridici capul să îl și vezi pe om dar te obișnuiai de la o vreme că după voce îți dădeai seama că-i el sau răspundea altul, sau dacă e treaz sau o băut ceva și asta trebuia să o termini într-o jumătate de oră, cu împărțit, completat echipe, telefon la magazie să îi mai dea un sfredel, sau să-i mai dea un perforator nou sau furtun sau treburi de ăstea zilnice și dacă nu terminai directorul venea pe la și un sfert, pe la șapte fără un sfert și cu o mână își punea geanta jos lângă scaun și cu cealaltă dădea drumul la camerele de luat vederi din mină, și dacă vedea că ai oameni pe rampă și nu i-ai dat jos zicea „H. tu când începi la extracție, ...ce faci iar pierzi vremea” - ee nu îți trebuia mai mult. Mai ales că atunci în tinerețe aveam o relație strict profesională cu dânsul, nu aveam, de-o vreme în coace, de vreo douăzeci de ani suntem

ca tată cu fiu, eu îl consider tatăl meu. De la el am învățat meserie, management, modul de a comunica cu oamenii, multe. Am avut o fază cu dânsul în care m-o sunat acasă, venisem de pe schimbul unu încă eram la șase ore, nu eram la opt ore încă venisem de pe schimbul de noapte, dormeam, sună telefonul „alo, inginerul P, așa Zicea, inginerul P, să trăiți”, măi zice, „tu ce faci”, „păi știți încerc să mă trezesc am fost pe schimbul trei”, „ți-ai făcut planul”, da zic, după câte vagoane am făcut da zic, bă zice îți lipsește o tonă mă, păi zic no să poate cine știe cum ... oi faceo astăzi în plus, „măi zice, eu dacă eram în locul tău, n-o să uit niciodată, dacă eram în locul tău, ști vaonul ăla de la gura minei în care aruncăm noi mizerile, da era pe o breșă așa după căsuța de la gura minei, mă dacă ziceai la fiecare miner să i-a un pumn de minereu și să-l arunce în vagonet, mă îți făceai și tona aia”, „no culcă-te, culcă-te, las că facem noi planul”. O altă fază cu inginerul P, semnaliștii la puț, la noi mecanizările, știți că erau hidraulice, și ăla din manete, împingătoare, scotea vagonul, băga vagonul, scotea ăla plin îl urca pe pantă cu racleții ...

I: Racleții, pistoane de împins ...

R: Și-l aducea pe galeria de ocol unde se forma turgurele și era zgomot, izbind acolo cu împingătoarele, cu vagon gol în unul plin, suna urât oricum, și-l sună pe semnalist. directorul, „alo, aici inginerul P”, „cine” , striga ăla, „inginerul Pop”, „cine”, „dracu mă dracu”, „să trăiți tovarășul director”. Povești din mină.

I: Evident, îs ... au dat farmec muncii ... muncii noastre.

R: Ei să terminăm ziua de muncă, după ce mai mergeai prin șantierele de afară trebuia să vi la sector unde trebuia să refaci monografiile de armare, semnate, dacă era perioada de sfârșit de lună trebuia plan operativ, să te mai uiți peste el să-l pregătești, și fiindcă eram și secretar de partid după ora trei mai făceam câte o ședință, mai prin Baia Mare pe la altă ședință, se termina uneori și la cinci șase ziua de lucru. Avea o vorbă P, mi-o zis-o chiar de la început din primii ani „măi politica noastră este planul”, „până la ora trei faci treaba ta de la investiții după ora trei fă câtă politică vrei”, știți că în minerit nu prea se făcea politică, nici chef, nici timp, pe nimeni nu trăgea capu să strige lozinci să facă pe nebunul acolo, la noi de scos minereu și de salvat oameni, și de ...te duci, îi dai omului șansa să ducă omul salariul acasă la copii. Avea încă o vorbă P când ne mai murea câte un om era câte un accident pe an, două, ne aduna la dânsul ... șefii de sectoare, partidul, sindicatul, încruntat așa zicea „măi ieri ne-o murit un om și de vină suntem noi toți tu și tu și tu” și ne arăta cu degetul și eu am lăsat o familie fără cap de familie, fără tată, o rămas copiii îs amărăți, n-au casă, tu H ciment, cărămizi, te duci și le faci casă, sindicatul faci rost de bani, mormântare, inginerul șef S tu te duci te ocupi de discurs din partea Herjei, și ăla mergea și ținea discursurile la ... așa că noi l-am omorât noi ajutăm familia, vedeți dacă putem angaja soția, copiii, dar când îți spunea tu și tu și tu sunteți vinovați parcă se încrețea pielea, ști. Am aut accidente de fel și fel, urâte, știți, nu trebuie să vă spun, cunoașteți.

I: Puteți să ne povestiți, deoarece face parte efectiv din viața minerească de...

R: Primul accident mortal l-am avut, aveam vreo 26 de ani, eram șef de schimb de vreo doi ani era la douăsprezece noaptea în schimbul trei și la ieșire de la orizontul -2 unde făceam extracția eram cu ultima colivie, mă nimerisem la orizont și am stat până ... cu ultimi doi

oameni, la un moment dat când trebuia să mergem cu ultima colivie nu vine, nu vine trec vreo câteva minute și dau telefon mă ce s-o întâmplat de ce nu vine colivia, păi avem accident, ce accident, păi o prins colivia pe unu. Rama de la orizont pe care erau ei e tablă, plus calea ferată secționată acolo ca să se întâlnească cu colivia ...

I: Cu ieșirile din colivie

R: Camera de luat vederi funcționa era schimbul trei la ieșire, toată lumea se grăbea, unu D îl chema din Sălsig avea lampă de carbid el, el și mai în vârstă către 50 de ani și o ieșit ultimul din colivie, mecanicul de la mașina de extracție o dat drumul la colivie fără semnal și l-o prins la jumătate, așa l-o prins. Când am ajuns sus și l-am pipăit așa avea un șanț aicea (arată în zona pieptului) de intra palma, cum i-o rupt toate oasele. Până la urmă s-o constatat că mecanicul de la mașina de extracție avea așa, băuse, i-o plătit pensie alimentară lui copiii ăluia până o terminat școlile. În spatele puțului erau dulgherii de puț care veneau pe noapte să facă revizia puțului și au fost martori că nu au auzit nici un semnal de colivia liberă. Asta o fost un accident urât. Un alt accident în sectorul doi la orizontul -1 vechi într-un abataj de ăsta remanent cu rambleu și cu rostogoale în granturi în lemn, în desiș o prins un om în clopot, o căzut călare în perforator cam un metru avea deasupra material, era o zonă cu sulfuroasă, era cam cald, cu degajare de căldură din reacția chimică și destul de moale materialul dar perforatorul mergea, apa mergea și ăștia panicați în loc să închidă apa și să lase aerul să funcționeze, o făcut invers, o închis aerul și o lăsat apa pe când am ajuns noi de pe unde eram prin mină aiurea până am ajuns acolo ... a s-o mai și urcat deasupra lui să scobească chiar deasupra, ori nu se face așa, începi din laterale faci trepte ca să ajungi la el, până când am ajuns noi acolo o murit, l-am scos și țin minte că eram înșirați de o parte și de alta cu troc, cu sapă scurtă așa de iute lucrau oamenii ăia, salvatorii când îs în criză așa și trebuie să salveze un om își depășesc limitele normale și la un moment dat porțiunea de la genunchi în jos era în material și nu reușea să-l scoată și cum era el dezbrăcat așa l-am atârnat pe o grindă, pe un tropan sus l-am legat ca să stea drept să putem lucra pe lângă el, de câte ori te atingeai de el era rece ca gheața era destul de nasol să lucrezi în zonă. Au și scăpat mulți, i-am scos din necazuri, mai ales gazăți.

I: Păi cum funcționa, din ce cauză se gazau?

R: De obicei din mină din nerespectarea normelor de protecție a muncii 94 – 95% poate și mai mult e din cauza șefului de echipă a celui care ... am avut odată, noroc că nu a fost mortal ... departe la vreo doi kilometri față de puț, într-un abataj de vreo 40 de metri o rocă friabilă în sudul sudul zăcământului la brigada lui P, un om din Jurtlicul Hododului, curăța pe lângă rostogolul care era în granturi de desiș ca să continue cu armarea ca să poată pușca și era destul de înclinat abatajul și o zic că mai iau o sapă de aici de sub culcuș și când o mai luat o sapă de minereu culcușul ăla o venit peste el și l-o strivit către granturile alea, către lemnele crăpate de la suitor, ăia salcâmi, stejari tari, roca spartă, era friabilă dar i-o rupt picioare bazin, braț, m-au chemat, la 40 de metri cu atâtea fracturi era greu să-l scoți și le-am stricat lavița care o aveau în galerie era scândură de brad de doi țoli i-am făcut creștături la capete, la un capăt, am legat funia și l-am întins pe scândură și l-am înfășurat cu funie ca pe o păpușă i-am pus atele și doi îl țineau de capătul de sus doi de jos și așa l-am coborât pe scări pe urmă l-o scuturat pe tileagă, pe șasiul ăla ...

I: Comod.

R: A înjurat săracul de durere până la salvare și o scăpat, și-o revenit, o vreme o lucrat pe la vestiare pe acolo până și-o revenit pe urmă s-o întors în mină. Interesantă-i faza de la spital, când l-o dus acolo cu scândura ăștia nu l-o desfăcut de la salvare, cu scândură cu tot l-o băgat înăuntru, la-s că stai bine așa, la spital la urgență ăștia când o văzut cum îi și o început să-i taie funia și hainele că te taie ca o varză să te deschidă, să te poată spăla și să se ocupe de tine. Și medicul de acolo o întrebat mă da cine te-o împachetat așa, „dă-l în mama dracului copilul ăla de H”,

I: Ce tehnici, ne-ați povestit anterior intrării în interviu despre o tehnică de alegere manuală a minerului, ce tehnici vechi de minerit știți s-au folosit și pe urmă nu le-ați prins dumneavoastră sau le-ați prins pe la început numai?

R: Eu am fost cam prin toate cotloanele minei Herja lucrând la investiții și aveam lucrări așa izolat în tot câmpul minier am găsit lucrări vechi rămase de 100 200 de ani și se vedea pe peretele, era un puț de fapt perfect lucrat din daltă se vedea clar urme de daltă ca și când cioplești o rocă. Am auzit, normal că nu am prins deja de la perforarea umedă în coace dar în Herja s-au folosit și tehnicile alea de încălzire a rocii cu foc în fața frontului și stropire cu apă, care fisura andezitul și pe urmă alegeau manual minereul de steril. Am auzit și de tehnicile în care dădeau găuri cu sfredelul și cu ciocanul bătut, unu rotea sfredelul celălalt dădea din ciocan. Chestiile astea cu ciocanul le-am folosit și eu în momente de cumpănă, barosul, am avut o surpare de tunel de fapt am avut și pe un tronson și pe celălalt o surpare într-o zonă de rocă foarte friabilă aproape nisipoasă și cu presiuni, n-am putut trece prin ea și a trebuit să facem o galerie de ocol, un bypass și am venit invers, ei în zona aia puneam armăturile, cintrele de metal și peste ele puneam frigări, frigărui, bucăți de șină ascuțită pe care le băteam una lângă alta și făceam un fel de scurt de un metru, alea le băteam cu barosul în partea dinspre tunel, cred că o ținut vreo, zona aia de vreo 10 metrii cred că o lucrat vreo o lună și jumătate la ea până am trecut. Lucrau, era cald, lucrau în chiloți, casca, lampa și cizmele, și băteau cu barosu minierii acolo deci făceau câte o jumate de metru pe schimb sau mai puțin și era foarte periculos, cu efort fizic mare. În partea cealaltă dinspre flotație am avut o surpare exact sub râul Săsar care vine din Baia Sprie, eram cu tunelul sub râu și acolo o fost o viitură din asta cu apă și rocă foarte slabă, deja ieșisem din Polochinul Marna

I: Da, polochin îi zicea.

R: De la flotație de la Satul Nou de Sus și până vreo 600 de metrii am mers numai prin marne și roci marnoase, acolo am folosit o combină minieră care avea un buzdugan cu niște colți care aveau insertate cu niște ... erau diamantate și ălea luau fășii, prin rotire ...

I: Ca la cărbune.

R: Da și rodea ca la cărbune, doar că avea așa un fel de arc până la urmă. Ei în momentul în care am ajuns în andezite nu am mai putut-o folosi aia.

I: Evident.

R: Deși la Râul Mare Retezat le plăcea când mergeau prin granit și bazalt cu scula aia care era similară cu cea de la metrou, aia când prindeau roci moi se cam înfundau dar în dure mergeau 300 și ceva de metrii pe lună.

I: Designul dinților de rupere era ...

R: Erau făcute pentru roci tari, e și aici la flotație pentru că secțiunea era mare intram cu Tatra, materialul îl scoteam cu Tatra, acolo am folosit ca susținere grinzi și stâlpi groși, grinzi legate cu cablu și pe urmă tot frigăi, în fiecare zi trebuia să mă duc la director cu schița lucrărilor și frontului din momentul acela, în fiecare zi trebuia să-i prezint ce am făcut. Era periculos pentru că era râul și șoseaua deasupra.

I: Da, da.

R: La un moment dat când era chiar sub șosea trebuia să vină vizita lui Ceaușescu undeva la Șuior, atunci era programată o vizită și la combinatul chimic și cu o zi înainte sau cu două m-am dus acolo în control și dintr-o breșă unde trebuia să facem un suitor de vreo 18 metrii betonat în care să vină niște cabluri cu greutate pentru banda, soluția inițială veche clasică trebuia să o întindă cu greutatea ălea și noi trebuia să facem suitorul ăla, era o bandă pusă și scoteau în Tatră minereul din rostogol. Zic „mă da de când scoateți aici”, „păi de vreo două zile”, cum așa, păi nu putem să o oprim deja pornise și m-am speriat, mă zic „da știți cât ați scos, câte tatre ați scos”, păi nu știa nimeni cât o scos de acolo, zic „mă da voi știți ce-i deasupra”, „păi ce-i deasupra”, l-am luat pe șeful de tunel, aveam un șef de tunel acolo l-am dus afară și l-am pus la hartă, aveam harta pe perimetre, i-am spus măi uită-te ești sub drum tu nu ai verificat, nu te-ai uitat, păi nu. Nu știu cât clopot s-a făcut acolo dar am oprit lucrarea am trecut și am adâncit breșa cu încă vreo 10 metrii și am făcut iară tunelul de jod ăăă suitorul, și acolo s-o închis, s-o surpat so...

I: Vă puteați trezi cu un autobuz în mină.

R: Mai aveam un pilier de sub 100 de metrii, dacă nu-i opream cine știe cât scoteau.

I: Ok. Bun.

R: Am avut acolo un accident cu o Tatră din aia, primii 400 de metrii îi cobora cu fața intrau în, aveau o breșă mare în care intra cu botul și întorcea și mergea cu spatele ca să-l încarce la bandă și coborând în tunel pe cei 400 de metrii nu o mai avut frâne, șoferul, o pierdut frânele și coborând în jos se tot gândea oare să dau în cablurile de 6000 sau să dau în tuburile de aeraj, aveam tuburi de aeraj secțiune mare dreptunghiulară și apropiindu-se de front deja o văzut oamenii pe acolo lumini și banda, o virat în tuburi până la urmă. Când s-o dat jos o zis ăștia că făcea așa (întoarce capul într-o parte și în alta) cabluri, tuburi, cabluri, tuburi. Se blocase.

**I: Săracu, bine că o ales tuburile, cine știe ce se întâmpla cu cablurile electrice pe acolo.
Ok. Ați prins și mineritul de dinainte de revoluție și cel de după, existau diferențe între cele două?**

R: După am mai lucrat patru ani doar, foarte intenși cred îs printre puțini sau poate singurul secretar de partid care nu l-o zburat la revoluție, nu știu să mai fie cineva care să rămâie și să-

I promoveze, că pe mine m-o și promovat, mi-o dat mai mult de lucru, tocmai fiindcă eram tot timpul între oameni, tot timpul în mină pe acolo alături de ei și ... am avut un conflict la început cu unu la gura minei unul dintre mineri, dar ca niciodată mi-am ieșit din fire și am dat cu el acolo de poarta de intrare de la mină și pe urmă l-o preluat oamenii și l-o liniștit ei, dar în rest nu am avut. Diferența între, diferența-i de rigoare, disciplină, aprovizionare cu materiale și modul de a privi rolul mineritului, adică până în '89 eu am prins niște creșteri de volum de producție de la 280.000 de tone în '74 - '75 la 480.000 în '89 și nu cu creșteri de personal prea mari nu știu dacă am angajat vreo 100 de oameni în plus în partea asta de investiții la tuneluri, acolo erau lucrări în plus am angajat oameni dar în rest nu. Protecția muncii era formidabil de, formidabil poate că am exagerat ...

I: S-a diluat cum ar veni.

R: Mult după '90, am avut un caz cu un accident mortal în '94, asta o fost unu dintre motivele pentru care am plecat de la mină, al doilea, altul o fost mai important, seara la 10 m-au sunat acasă că avem un accident mortal la un mecanic de locomotivă și-o scos capul din locomotivă și și-o zdrobit capul, era din Chiuzbaia, maică-sa lucra pe haldă, i-o spus ortacii cei doi vagonetarii mă vezi că vagonul ăla de ieri îi tot acolo sau poate fi tot acolo ai grija cum mergi, „lasă mă că știu eu” șeful de echipă și la un moment dat o văzut ăștia că nu se oprește trenul sub rostogolele unde trebuia să încarce și o fugit să vadă ce se întâmplă vreo 100 de metri o mai mers de la locul ăla de încărcare asta era mort, acolo, o oprit locomotiva și procuratură, anchete. De obicei în cazuri de astea mortul e de vină nu există el îi șef de echipă și răspunde de ceilalți și nu are voie prin ...

I: Fișa postului

R: ... norme, nu are voie să scoată capul afară cât timp îi în mișcare locomotiva. La vreo trei ani după ce-am plecat de la Herja, m-o chemat la procuratură „păi din ce motive m-ați chemat?” un procuror tânăr „păi știți accidentul ăla de atunci”, „domnule dar ăla o fost acu trei ani” nici atunci nu m-o chemat nimeni la procuratură mi-o verificat doar documentațiile de protecția muncii”, da zice „este o reclamație că ați fi vinovat”, „bun hai să vedem cu îs vinovat” păi să-mi explicați zice procurorul cum e procedura acolo „păi da nu ați fost niciodată în mină”, „nu”. În hol îi chemase și pe vagonetari erau la ușă așteptau și ei să dea declarații și îi explic omului că eu aș fi fost vinovat în cazul în care galeria nu ar fi avut secțiunea din monografie de asta aș fi răspuns, dacă calea ferată nu ar fi fost bune făcută ș-ar fi căzut locomotiva, trenul dar zic „o mai mers 100 de metrii” deci și aia era bună. Între mine și mecanicul ăla care o murit ai îi maistru mecanic în subordinea cui sunt mecanicii de locomotivă și mai îi șeful de schimb care era cu ei acolo apoi îs eu „pe ăia doi i-ați chemat”, „păi nu i-am chemat”, trebuia să-i chemați întâi pe ăia păi „mulțumesc, am înțeles”, dau să ies afară și zice da „știți că mecanicul o avut alcool în sânge”, m-am uitat la el zic „nu” într-adevăr nu știam că.. da zic „cum n-a fost verificat” da zice și există o declarație în care la Matei pe unde intrau chiuzbăienii la Groape este un container de tablă și cineva vinde țuică acolo și ăștia când vin se mai opresc acolo. Ei nu era în sectorul meu, era în sectorul unu, P era... „l-ați știut pe P” el rea șef de sector atunci la vreo 100 de oameni în sector, eu aveam vreo 900 și nu-mi dau seama, nu știe că ăla la intrarea în sectorul lui vinde țuică. Păi zic ăsta o fost motivul, omul o avut prea mult curaj când o coborât la mină. Am ieșit și o intrat unul

dintre băieții ăia înăuntru și vagonetar, când am auzit din 'năuntru, l-o întrebat procurorul „băi da cine credeți că-i vinovat?” „, da nu v-am mai spus că și am scris că el de vină că i-am spus să-și bage capul să nu i-l scoată” o strigat ăsta. Sunt tot felul de asta după revoluție, dacă înainte de '89 ar fi fost așa ceva acolo ...

I: Da deci ...

R: Am avut un alt accident teribil cu un .. cu o instalație Alimac, dar nu era Alimac era făcută la LVZ după Alimac, era tot la mine la investiție, aveam un suitor, trebuia să facem un suitor de aeraj între -6 și -4 , cu instalația asta și deja ajunsese la vreo 40 de metri era sfârșit de lună, chiar în ultima zi din lună, m-am dus înainte de recepție să verific am urcat cu Alinacul, cu platforma până sus cu minerul am coborât, era ok, a doua zi o avut loc accidentul, au mai venit după mine comisia de recepție după mine și au urcat și ăia până sus și topograful care era în comisie și a doua zi o căzut cu platforma și o murit amândoi, și mecanicul și minerul. L-am trimis pe mecanicul meu de sector era P nu l-ați știut pe P ...

I: Din auzite.

R: Și l-am trimis ... uite că îl știe, dă din cap, l-am trimis zic „măi Ioane, du-te repede jos și vezi dacă găsești pinionul de atac, pinionul” zic ăla poate fi problema.

I: O cedat probabil.

R: „cum să mă”, „ce nu-l recunoști”, „ba”, „du-te repede și ia-l până nu vin să cerceteze locul și cine știe ce se mai întâmplă. L-o adus și l-am dus în fișetul de la comitetul de partid, l-am împachetat și l-am închis acolo. O venit o comisie de la București, unu A care era rău, rău dar corect, dar nu ierta nimic și o început să facă ancheta s-o deruleze și la un moment dat m-am dus la director și am zis „domn director, când o să întrebe de pinionul ăla să le spuneți că îi la mine”, „cum îi la tine”, „păi l-am luat să nu-l piardă prin material pe acolo cu sape cum întorc ei pe acolo, scot colivia aia și să rămânem cu piesa cea mai importantă”, „dar de unde ști chestia asta” păi zic „eu instalația asta am făcut-o când eram în liceu, o știu, am studiat-o” și m-o chemat în birou la dânsul cu piesa aia era A ăla acolo și cu mecanicul din comisia de anchetă, am desfăcut-o, le-am dat-o în mână mecanicului, s-o uitat la ea „da aicea-i, asta-i proba evidentă”. Canalul de pană în loc să fie făcută în dreptul unui dinte în plin s-a făcut în dreptul unui gol și o creat o linie de minimă rezistență și acolo s-o fisurat.

I: Extraordinar.

R: „Da este clar, închidem ancheta, aici e vinovatul”. E nu știu ce o făcut ăia de la Filipești de Pădure da până la urmă acolo s-o întâmplat ceva pedepse în și o scos instalațiile o vreme din toate unitățile miniere, s-au le-o verificat. Un accident urât.

I: Da ... ok. Ați avut vreodată sentimentul de apartenență de o categorie specială aceea a minerului la comunitatea minerilor?

R: Da mă confund cu ei, îs miner până la urma urmei.

I: Erați priviți altfel decât celelalte categorii profesionale, să spunem de vecini, prieteni?

R: În Baia Mare mineritul era respectat nu aveai ce să fi privit altfel, deci nu-am simțit nici un fel de oprobriu din partea celorlalți sau c-aș fi cu o meserie mai de nerespectat. În fiecare an cu echipa de salvatori, într-o duminică din august făceam o treabă importantă pentru întreg orașul, noi controlam tunelul de aducțiune a apei la baraj, care vine la pompe la Uzina de Apă, de la baraj apa vine printr-un tunel în deal în Ferneziu, săpat în deal și din doi în doi kilometri este o gură de ieșire, mergeam cu salvatorii se făcea un dig din scândură de brad cu un oblon la intrare, apa se scurgea până la vreo 30 de centimetri rămânea cât să-ți intre în cizme, atâta rămânea. Când ieșeam în capăt ridicam picioarele în sus curgea apa și toate erau zbâcnite degetele de la apă de munte, și verificam stabilitatea, dacă sunt copturi, mai puneam câte-o armătură, no.

I: Deci în slujba comunității.

R: Da, da, sau curățam coșul de fum de la uzina din Ferneziu are un coș un tunel din beton, nu știu, 100, 200 de metri până la coșul mare, acolo se făcea câte o depunere anual de un metru și ceva care era numai metal, numai metal, luai o lopată din aia numai icneai când o ridicai, îl curățam și pe ăla, sau pușcam mata, depunerea din cazanele ăstea de topire de la combinat, se făcea depunere un sediment acolo de ...

I: Zguri.

R: Zguri, da care erau și cu conținut bun, duceam minerii, bocanci de lemn și perforam în jos, e greu să perforezi în jos și bubuiam de se auzea în tot orașul.

I: Ajungem la o...

R: Plus că mineritul era parte integrantă și care a ajutat teribil orașul, barajul a fost făcut din banii de investiții a centralei minelor, Barajul Firiza, spitalul județean făcut din bani pe investiția mare parte de la Centrala Minelor, făcut expre pentru probleme de accidente miniere și din astea.

I: Spitalul TBC la fel.

R: Care?

I: Spitalul TBC pentru boli profesionale.

R: Da, și TBC-ul, da că era amărâțul ăla de Pneumoconioze nu știu dacă l-ați prins aci...

I: Nu l-am prins.

R: Vă spun eu unde era, în curba de la ... ieși de pe Podul Viilor și peste drum de Casa Crișan e o clădire în roșu care nu se termină...

I: A sindicatelor, acolo zice că a luat-o sindicatele și mă rog.

R: Nu știu dar acolo înainte era o casă joasă ca o baracă și acolo era pneumoconioza, laboratoarele ...

I: Da rețin rețin. Ok. Acum dumneavoastră v-ați retras din activitatea minieră înainte de închiderea minelor, dar cum v-a afectat acest lucru, dacă v-a afectat?

R: M-am retras în '94 când într-o zi m-o chemat directorul P și o zis „mă trebuie să dăm afară 200 de oameni”, zic „cum să-i dăm afară” păi ordin să reducem efectivele că nu se va mai ... producția se va reduce și ea și „cum să fac” păi zice „tu ai cei mai mulți” tu îi alegi și îi dăm afară „spune-mi cum să fac că eu lucrez cu ăștia de zeci de ani nu” cum să zic Petre tu stai, Gheorghe tu du-te, pe ce criterii, cum „treaba ta, fă cum vrei”. Avusesem și accidentul ăla cu mecanicul de locomotivă, mă chemaseră și băieții ăștia în privat să deschidem o afacere și am zis „mă nu uite, demisia mea am plecat eu, alege-i cum vrei” pe urmă o urmat și ordonanțele care o fost un rău teribil pentru minerit, și încet încet s-o tot redus, aa înainte de a pleca deci aveam cele două sectoare și șefii de schimb și cam atât era în ierarhie, maiștrii vreo 16 ingineri pe post de maestru aveam atunci, tineri, băieți de Petroșani și cum am plecat eu la o lună de zile în locul meu o pus doi șefi de sectoare, unu la producție, unu la investiție ăla de la producție o mai primit trei adjuncți șef sector și ăla de la investiție un adjunct șef sector.

I: Am înțeles ...

R: Ei reduci producția și încarci organigrama, și l-am întrebat „măi P da de ce ai făcut chestia asta”, „păi dac îmi dă voie” ăsta a fost răspunsul „dacă îmi dă voie”. Înainte de '89 erau cam la trei ani ciclul ăsta, la trei ani trebuia să reduci TESA nu subteranul și oamenii din producție, TESA. Venea directorul „băi voi cam mulți pierdeți vremea pe aicea i-a să vedem de care ne putem disponibiliza” și ăla câte unu doi mergea în subteran, stătea o vreme, venea înapoi, mai pensiona câte unu, e ținei minte cum o fost, nu?

I: Da. Evident.

R: Plus că sindicatele ăștea aveau un cuvânt, nu știu dacă mai greu ca cele de dinainte dar prost înțeles, adică în loc să te lupți pentru oameni pentru locul lor de muncă ... ei se băteau pe stații de odihnă și tratament se băteau pe ... a la Herja vreo trei luni de zile tot o măsurat radiațiile în toate zonele, degeaba le spuneam „măi băieți nu mai aduceți de pe la institut cu gaigărele alea, plumbul e ultima formă de dezintegrare a uraniului”, de aici numai ai radiații, N-o găsit.

I: Evident da.

R: Ar fi crescut un pic, dacă ar fi fost le făceam noi înainte de '89, luam un ban. Nu o găsit, și un singur lucru o făcut sindicatele bun în '91 cu mineriada, unu din băieți nu mai trăiește, săracu, uite că nu-mi aduc acum aminte imediat, ba da Ș, un băiat foarte... șef de brigadă, băiat isteț o venit la mine și o zis „șefule, uite ăștia ne-o zis că trebuie să mergem la București că-i scandal acolo și tăți minerii din țară ...” zic „mă Ș tu ești băiat deștept măi, la ce să te duci acolo, din Baia Mare până în București da păi nu au ăia poliție, nu este jandarmerie, nu este armată te duci tu de aci, pățești ceva acolo rămâne copilul tău fără tată, pe ăia îi plătești pe poliție și și pe jandarmi și armată îi plătești să rezolve problemele astea, te duci tu acolo să faci treaba altuia”, „păi bine zici dumneata”, zic „eu așa gândesc” și din Baia Mare nu o plecat.

I: Așa-i, nimeni nu o plecat din Baia Mare.

R: Au plecat două mașini din Borșa, că am întâlnit noi pe cineva la o mormântare în Borșa și ne-a spus că o fost cineva acolo la revoluție, la mineriadă

I: Ajungem la un capitol drag nouă „flotile de mină,,

R: Așa.

I: Ce știți despre ele, ați participat vreodată la recoltarea lor, cum apăreau în subteran?

R: De multe ori.

I: Ne-ar interesa foarte mult localizarea tipurile mineralogice întâlnite de dumneavoastră.

R: La Herja ...

I: Alea mai deosebite, bineînțeles, Herja este renumită pentru diversitatea și frumusețea florilor ...

R: Prima floare care am scos-o de la Herja am scos-o de la orizontul -9 de pe filonul sudic Clementina din abatajul lui P care o fost mare brigadier până la urmă, el o lucrat i pe o .. la Herja în afară de mecanizări și curățenie și celule foto aveam și niște utilaje făcute la Herja de mecanicii de la noi și de la atelier cu care făceam găuri de pilugă pentru abataje, pentru lucrări de pregătire, preabataje, armare cu șină și cu inele care erau montate pe mașini de încărcat sau aveam și o sculă care o foloseam la abataje lungi pentru perforat în abataj, era foarte îngustă pe sisteme hidraulice aduse de pe la Progresu Brăila de acolo și însăilate de băieții de la noi care dădea mult minereu, te băteau să ai în schimbul tău utilajul ăla și P ăsta avea abatajul la -9 și angajat într-o practică când eram elev de liceu am fost la el muncitor necalificat, la sapă acolo le tras acolo în rostogol am scos un gips cu maclă în coadă de rândunică care e prima floare care am scos-o eu de la Herja. Ultima floare care am primit-o de la colegi când am plecat de la Herja, într-o casetă, o stibină frumușică, cu lămpiță, cu hoamer cum se dădea mai mult la protocoale când trimiteam la București după cizme, perforatoare tot felul de material, pe lângă țuică.

I: Da, da, da.

R: Între timp am mai avut de multe ori ocazia să scot, să primesc flori de mină, mineral este cel care ajunge primul la geodă. Dacă-i în trei schimburi, ortacul lui dacă-i într-un schimb găsește el geoda a doua zi după ce aerisește frontal, stropește pe acolo. Sentimentul ... mi s-o întâmplat și mie să bâzâi cu hoamerul și să se deschidă o geode mai mică, mai mare, sentimental e teribil că ești primul care vede un lucru realizat în urmă cu milioane de ani, și dacă e și o floare frumoasă ai un sentiment deosebit.

I: De care sunteți mai atașat așa dintre ...

R: Dintre flori?

I: Da. Care v-a plăcut în mod deosebit?

R: Mie îmi plăceau mult marcasitele, marcasitele și diamantu de Maramureș. Am avut ocazia să văd o floare deosebită, cred că o mai are încă cel care o primit-o, nu am văzut-o aici la muzeu, sau poate e prin depozite, ca o scorbură era, ca o scoică imensă, calcite mărunț cu

aspect de cuarț, bobite mărunte, plumozit ici colo și puzderie de cristale de diamante care le-ai fi putut elibera dar erau prinse, era formidabil de frumoasă.

I: Cristalele transparent sau un pic lăptoase?

R: Foarte puțin lăptoase,

I: Îi caracteristic un pic așa...

R: Are un pic așa de impurități. Era o vreme după '90 când erau multe ... era mult diamant de Maramureș în plumozit și știu că undeva aici pe Hatwan așteptau samsarii de flori pe mineri ce coborau ăștia cu câte o plăsucă de diamante și imediat se făcea transferul.

I: Știți unde a apărut plumozitul cu diamant de Maramureș era caracteristic.

R: La Bocicoi, am înțeles că pe Bocicoel un geolog maghiar, nu știu cum îl chema sau austriac în malurile Bocicoelului cum săpa apa se găsea diamantul de Maramureș, și acolo a fost prima dată

I: Acolo a fost descris prima dată, dar în Herja unde se găsea?

R: Aa, în ...

I: O locație anume?

R: În filoanele plumboase mai mult plumboase.

I: Sau în diferite zone?

R: Da erau mai multe, dar de obicei în zona nordică. Herja îi caracterizată prin puț central și e o parte și pe alta a puțului, cu înclinare sudică și nordică în filoanele, așa arată, în straturi și în mijloc e puțul, nu-mi dau seama cum au reușit să fixeze tocmai bine galeria aia de coastă să iasă acolo, poate au intuit, în zona nordică este zona mai tare, e un andezit puternic, în zona sudică este mai friabil, în zona sudică găsești calcite, gips, calcopirită iar în nord de la realgar,

I: Stibine?

R: Da stibine și calcitele alea oolitice.

I: Deci în partea nordică oolitice. În nord.

R: În nord da pe pilonul 110 parcă.

I: 110

R: Am avut abatajul ăla, a fost extraordinar abatajul ăla cu oolite, calcite de calciu, jumătate albe, jumătate negre, total negre, cu stibină pătrunsă prin ele, frumoase și o fost multe iar la - 6 în ultimul an înainte de a pleca eu acolo am prins un filon cu stibină multă frumoasă.

I: Stibină strălucitoare aia de Herja ...

R: Da ace lungi, păi era câte o stibină cât o căciulă, frumoasă așa ca un mușuroi.

I: Ok.

R: Da și într-o dimineață, aveam un maistru C, era pe noapte, răspundea de dulgherii de puț, ăștia care .. macagii, curățenie, vidanjorii, ăștia de la întreținere de pe noapte și l-am așteptat să iasă să îmi dea raportul să văd ce lucrări o făcut, numai nu venea, nu venea și după vreo o oră avea două plase din astea de rafie pline cu stibine, am început să răcnesc la el că era important ce trebuia să-mi spună și zice „taci șefule, hai înăuntru” am intrat în sector le-o pus pe masă o umplut masa de stibine „no ia-ți una și nu mă mai sfădi” și zice că și-am făcut tăt ce mi-ai cerut și după aia m-am dus la ... „mă da nu te-ai gândit că te poți gaza pe acolo”, „lasă că eu îs miner, mă pricep”. Era maistru miner și bun miner nu o intrat el chiar prostește, o fi stropit, o fi aerisit dar mi-o umplut masa de stibine și mi-am luat și eu una frumușică de acolo.

I: Ne apropiem de sfârșitul interviului, v-aș întreba retoric, ce a însemnat pentru dumneavoastră mineritul domnule H.?

R: Păi o parte din viața mea, școlile în legătura cu mineritul pe urmă 20 de ani aproape de minerit, am cunoscut sumedenie de oameni de toate felurile. O fost baza materială pentru a-mi întreține familia, aș putea să vă povestesc multe lucruri și încă din poziția aia de, stai cum se chema, secretar de partid pe unitate și Președintele Consiliului Oamenilor Muncii, care era președintele Consiliului de Administrație, te întâlneai cu toți. Vă pot spune un episod nu știu dacă vi l-o spus cineva sau ați aflat când am trecut de la șase ore la opt ore, până în '82 cam așa '81, '82 eram la șase ore după inițiativa fostului director al Centralei, G, care s-o angajat în fața statului că el cu aceiași oameni face aceiași producție același plan în șase ore a unui schimb și nu opt ore, noi minerii știm ce înseamnă să stai două ore în plus pe întuneric și pe ... ei și într-o seară la ora nouă, telefon de la centrală, bagaj, două zile la București, au închiriat o mașină, un autocar de la OJT l-o umplut de directori de mină, secretari și președinți de sindicat de la mină, de la toate unitățile din Ne-am dus la București în sala Omnia a doua zi a fost ședința, sala Omnia este în spatele Comitetului Central unde o fost prima dată senatul României după revoluție, până s-o făcut mutarea în parlamentul nou, îi un fel de amfiteatru sala asta Omnia și primul ministru Dăscălescu o venit și o început să expună motivațiile pentru trecerea de la șase la opt ore, se câștiga timp de lucru, scosese ei și niște performanțe acolo omul ar fi urmat să lucreze cinci zile, două să stea dar trebuia la fiecare echipă să ai om până, pe unu l-ai lăsat acasă, lucrăm și duminica și sâmbăta și duminica și în locul ăluia trebuia să pui un om, două zile, să freci echipele în toate felurile să completezi, ceea ce nu era sănătos, și oricum ai fi stat opt ore într-o zi și în timp ce-și ținea expozeul o apărut din spate dintre perdele din draperiile alea grele care erau pe scenă o apărut Ceaușescu cu o helancă albă, așa închisă, o venit la primul ministru și l-o întrebat „măi” expun mot a mot „băieții ăștia o înțeles ce îi de făcut” „păi să vedeți tovarășu prim secretar” „măi cum am zis, am hotărât, așa rămâne”. Ei am auzit atunci un zumzet ca și cum ar porni apele pe o vale și vine o viitură așa s-o auzit din sală și Ceaușescu o început să se uite așa mirat dintr-o parte în alta s-o întors și o ieșit printre draperiile alea. Dăscălescu o spus măi fraților vă-ați dați seama

I: L-ați auzit

R: Ce-i de făcut, l-ați auzit, „duceți-vă acasă și faceți ce-i de făcut”. Ei niciodată în viața mea nu am văzut atâția directori secretari de partid și președinți de sindicat beți într-o mașină.

I: De năcaz.

R: Când am ieșit afară de acolo la prima alimentară ne-am luat de băut și până acasă am tăt înjurat și am băut. Ei în următoarele zile trebuia să mergi la mineri să le explici ce trebuie făcut și care-s motivele și cât de bun îi lanul partidului. La Herja era un secretar cu problemele organizatorice de la județ deci al doilea om pe linie de partid din județ, după B, îl chema U, „băi, vezi că vin eu la voi să lămuresc oamenii”, „tovarășul secretar lăsați că îi știm noi, știm cum să vorbim”, „nu nu că și eu am lucrat pe la Valea Jiului și știu cum să vorbesc cu minerii”, „bine hai”. O venit dimineață la ora șase la schimbul unde fusesem eu șef de schimb câțiva ani și na am stat în sala de apel după masă aia acolo și o început dânsul să strige lozinci să expună care-s motivațiile, nimeni nu zicea nimic, tăcere așa, la un moment dat din spate o început unu câte unu să se ridice și să se ducă la puț fără să zică nimic. În două minute o fost goală sala, ăsta o început să urle „ce se întâmplă”, „lăsații că se duc la locurile de muncă”, „păi trebuia să discutăm, să dezbaterem”, „eu v-am spus să ne lăsați să vorbim noi cu ei” ce să vă mai „ce că las că te aranjez eu și îți fac eu”, m-am dus după puț la oameni, stăteau în linie, nimeni nu zicea nimic era unu B 1, un șef de brigadă, avea o mână cât o lopată din Odești, Zic „bade Gheorghe” era mult mai în vârstă decât mine „ce s-o întâmplat ce v-o venit”, „șefule de nu erai dumneata acolo după masă puneam masa ceia în capul lui, da noi nu știm ce-i, trebuie să vie el să ne spuie prostiile astea dă-l în mama dracului”. Asta o fost trecerea la opt ore. No.

I: Ca specialist în minerit, totuși v-ați câștigat acest renume, credeți că se va mai deschide vreo mină în zonă?

R: Redeschiderea îi grea, poate niște galerii noi care e mult mai ușor de realizat, redeschiderea orice miner știe că e grea, periculoasă și grea cu cheltuieli foarte mari. Ar trebui și un efort mare din partea statului care poate că-i justificat acuma, după '90 atunci scăzuse într-o vreme prețul aurului este unul din motivele pentru care am rămas noi fără aur și fără puanson, dar acuma a crescut foarte mult, poate că ar fi o motivație să redeschizi anumite zone cum ar fi Dealul Crucii care au trebuit 10 ani ca să scoată apele, nu?

I: Exact.

R: Și când să le scoată s-o închis mineritul, no făcut pompele ălea și lucrări de 10 ani fără să aibă un motiv, ceva este acolo de scos. Au fost ani în care mergeam la reciclări dacă ți neți minte, ne duceau perioade la reciclări pe domenii și eram la o reciclare unde era director, fost director de la Săsar, C, și unu dintre cei, dintre noi era E era chiar în prima bancă la Centrala Minelor într-o sală acolo și C ne povestea cum avea două telefoane pe birou în anii 50 zice unu din ele era direct cu Gheorghe Ghiorghiu Dej, zice când și când primeam telefon și-mi spunea „măi C, vezi că trebuie să cumpăr utilaje pentru combinatul de nu știu unde Târgoviște și am nevoie de 200 de kile de aur ai înțeles?, cât de repede poți” și atunci zice organizam câteva duminici transport de minereu sâmbătă, mai mult duminica cu artificierii niște maiștrii, mecanici de locomotivă, niște șefi de sectoare zice făceam „ști tu filonul cela E. unde era ușa aia de tablă zice acolo aveam stocuri, sunam la flotație și le spuneam că vine gras, că vine bun, să fie atenți să nu își bată joc de marfă și scoteam 200 de kile de aur, ăla

cumpăra utilajele și așteptam următorul telefon, e zice am făcut câteva combinate de ăstea, acum a ce o rămas scoate tu E.”

I: Adică nimic.

R: Da, adică ce o rămas. La Herja, să revenim la Herja între -5 și -9 sunt rezerve fiindcă noi ne-am concentrate să scoatem tot pe măsură ce coborâm la nivelele inferioare, acolo sunt rezerve ori plumbul de la Herja e și acum în căptușelile de la Cernavodă acolo, era foarte bun și pentru bateriile auto, plumbul de Herja. În Igriș am înțeles că-i un zăcământ cuprifer, Igrișul, așa ziceau, o fi complex totuși și acolo. Noi am făcut cercetări, am avut galerie de cercetare spre Igriș una iese, are o ieșire, o aierisire chiar la bocut în Groapele Chiuzbăii, poți să ieși pe galeria aia, să bei apă și să mergi înapoi. Tunelul Herja – Flotația Centrală care, am trecut destul de ușor peste el după ce l-am pus în funcțiune cu banda aia avea un covor deci o bucată de 11 kilometrii, cinci activă, cinci inactivă cinci patru sute, colectam, am apucat după ce l-am străpuns și l-am echipat cu banda aia care era un hibrid între funicular și bandă transportoare, nu avea role, era numai pe cabluri și cablurile ălea treceau pe niște fulii care erau pe niște șasiuri în fie I și traverse de cale ferată dedesubt și permitea devieri pe orizontale se putea umfla vatra că tot mergea sau și în stânga dreapta și cumulam în colectorul care avea 300 de metrii, colectam producția de pe două săptămâni a sectorului și în două ore mi-o ducea la flotație, vă dați seama ace capacitate avea banda aia, ori urma în anii de după '90 să deschidem zăcământul spre Baia Sprie, aveam o galerie Poca unde aveam filonul cât galeria, doi metrii, bun, îți era mai mare dragu când vedeai galena cum curge o scărpinai puțin cu hamerul și curgea ca la Turți venea jos, și trebuia să creștem producția minei la un milion de tone de la 480, din ce ieșea spre Baia Sprie, din ce ieșea spre Igriș, fiindcă Igrișul nu putea fi exploatat decât de la noi sau Baia Sprie fiindcă în zona aialaltă ar fi mers apele de mină în baraj, erau galerii de cercetare și de pe Valea Neagră și au găsit. Da. Mai o poveste cu ... care trebuie spusă cu banda asta, prin proiectul inițial banda era din patru tronsoane fiecare avea un cap de deversare, fiecare avea o stație electrică de alimentare și erau zeci de mii de role dacă erau pe 5 kilometri, fiecare ghirlandă are cel puțin trei role și fiecare-i din metru în metru fiecare avea în rolă doi rulmenți vă dați seama ce însemna o asemenea bandă ori s-o întâmplat că la un moment dat c care era atunci șef de sector la sectorul unu, el și cu b și cu B, l-ați știut pe B?

I: B nu.

R: O fost șeful Flotației Centrale, după aia o fost la ăștia, la Romaltin ăștia, la australieni.

I: Nu, n-am auzit.

R: Nu știți. Ei trei o venit stagiași și mi i-a dat directorul mie și i-am pus pe rampă la -5, reprofilam rampa și i-am pus pe fiecare schimb și i-am, vreo doi ani au fost sub tutela mea și, băieți buni, și C ăsta vine și-mi aduce un prospect pe un A4 „uite mă ce chestie interesantă, la un simpozion la Institutul de Cercetări cineva o adus tot felul de prospecte și ăsta era de la o firmă un IPIG CF de la Miercurea Ciuc, unde un inginer minier, unu R, un inginer de Petroșani o ajuns director la IPIG CF la acolo și făcea tot felul de lucruri interesante e și ei o făcut o bandă de vreo 300 de metrii și încercau să o promoveze de aia o venit cu ea acolo, eu am luat-o, am văzut-o m-am gândit mă ce bună ar fi asta la noi, n-ar mai trebui să fac încă

mai aveam de făcut încă două săli în subteran unde vin capetele de deversare de pe o bandă pe alta, niște ... mai mult de 9 metri înălțime pe două zeci și ceva lungime și făcusem două care-mi lua câte șase luni până făceam una din aia, betonate, vă dați seama ce excavări la volumele ălea. Nu știam cum să scap de ele, pus banda, pe o ramă ar fi trebuit o întreținere dificilă în mediul ăla din subteran cu tot felul de umezeală, cu noxe, cu ... s-ar fi distrus repede plus că benzile ăstea cu role se sfâșie că-s subțirele. Banda asta-i groasă are inserție metalică din 10 în 10 cm câte o tijă de 6 de fier beton și era plană, puteai merge cu bicicleta pe ea ca pe o pistă din asta așa era de faină, movila care se făcea pe ea pe un metri era aproape jumătate de vagonet, și m-am dus cu prospectul la director. P s-o uitat la e și o zis „măi tu ai străpuns tunelul ăsta?” păi zic „mai am vreo două sute de metrii”, „no când îi străpunge apoi să vi cu...”, „domn director dar mai am și sălile ălea de făcut”, „păi eu ce zic, du-te și sparge tunelul”, după o săptămână iar m-am dus la el „dar măcar să vă uitați să vedeți ce avantaje” am făcut rost de niște reviste din America de ... cu benzi din ăstea, era o bandă care venea de la o carieră, 42 de kilometri direct în vapor, aduceau ce știu ce de ale lor acolo și era și pe niște piloni din ăștia mari între două dealuri sau un deal excavat așa trapezoidal să treacă banda, la 42 de kilometri vă dați sama ce ...

I: Diferențe de nivel, în relief.

R: Diferențe de nivel plus ce debit avea banda aia era mai lată de doi metrii. Asta lucrează ca la funicular, ramura inactivă o ajută pe cealaltă prin gravitație, mai ales la noi că era și pantă de 3 la mie pe 4 kilometrii. A treia oară când m-am dus la director, m-a scos și a doua oară, a treia oară când m-am dus a zis „mă nu scap de tine”, zic „nu până nu discutăm”, s-o uitat zice „mă pare interesant da unde-i asta?”, păi zic „la Miercurea Ciuc”, „ia mașina, ia un mecanic cu tine și du-te să vezi. ăștia de la Miercurea Ciuc aveau montat în curte da și cu devieri așa și cu întoarceri și avea un diferențiar de mașină de DAC din ăsta care punea în mișcare, nici n-o auzeai așa frumos mergea. Și am venit, i-am explicat am mers cu ea la central și l-am activat și pe domnul V, pe urmă o mers domnu V și cu cineva de la mecanici din central, o văzut-o și ei, s-o entuziasmat o venit înapoi și o spus „măi schimbăm soluția”. Schimbarea de soluție trebuia să o faci cu aprobarea Consiliului Național al Planificării că era de valoare mare și numai ei de la anumite limite în sus dădeau acceptul. Da până la urmă ne-o aprobat. Banda asta o montat-o la început cu inginerul C. și pe urmă o preluat-o un inginer miner M. Nu ați auzit de el M? M s-o pensionat din funcția de director tehnic al Centralei Minelor, trebuie să-l știți o fost director și la general și la Leșul Ursului, la combinatul de acolo. N-o apucat numa vreo patru ani de director tehnic aici V l-o ridicat el era la mine la Herja inginer de sector dar era de vârsta mea și fusese secretarul UTC înainte de revoluție prin anii '60 și era unu dintre cei mai deștepți și inventivi lăcătuși de la Herja. Mi-a fost coleg, era la profesională la Grupul Școlar și eu eram la liceu, ne știam de mici și ăla mi-o inventat o mașină de făcut tuburi prin fălțuire din platbandă de pe un mosor. O fost undeva în Bulgaria la un schimb de experiență și o furat ideea de pe la o mină de acolo o venit acasă zice „mă tu faci tuburi la SCCM, nu vrei să ți le fac eu la atelier”, cum și i-am dat niște oameni acolo, o făcut-o și nu mai aveam treabă făcea, tăiam la doi metrii și trăgeam un manșon la capete și puneam în mină câte voiam din ălea și erau mai tari decât ăstealalte, falțul ăla le întărea. La un moment dat o venit la mine la comitetul de partid mă zice „eu plec din Herja”, „de ce pleci din Herja” păi „nu mai pot cu mecanicul șef” zice cu H ăsta, nu mai suport are ceva conflicte

cu el. „Mă duc la Petroșani, fac seralul, vin înapoi și îi demonstrez că-s mai bun decât el”, „mă da tu ai doi copii, tu ești însurat, ai copii aici”, „am ajuns în starea că nu mai pot, mă duc”. S-o dus, o intrat o lucrat în subteran pe dimineața, seara mergea la curs, fiecare an venea la mine și-mi spunea mă am mai făcut un an. După primul an l-am întrebat „măi Ioane da cum te descurci tu acolo că-i greu la cărbune și la scoală și” bă zice „acum nu mai e greu, la început o fost mai greu”, „păi cum ni-i greu acuma”, „păi uite m-o pus ăștia să supraveghez o bandă de aia haveză pentru abataj de 100 de metrii și zice păi ști că acolo se strică tamburul de acționare, ăla când se strică trebuie să-l scoți afară să aduci altul, durează zile întregi, stă banda, stă abatajul, stă producția, zice „eu mi-am făcut o schemă care o rezolvam și în câteva ore mergea banda”, ce ai făcut tu măi” ști că acolo-i un sistem cu roți dințate, cu sateliți și se duce câte un dinte doi la un satelit și din cauza aia schimb tamburu, eu mi-am pregătit afară un tambur și am tăiat o gaură mai mare decât satelitu cu flanșă, l-am adus înăuntru și când s-a stricat prima dată l-am pus și după aia scoteam numai satelitul nu mai trebuia tambur de afară. Aveam sateliți pregătiți, desfăceam șuruburile băgam pe pană și mie îmi pornea banda în două trei ore. Mecanicul șef o văzut ce am făcut și o zis „mă tu nu mai stai în mină tu vi la mine în birou și când am probleme undeva te duci și rezolvi,, zice „asta fac, găsec soluții”. După 6 ani o venit era în '89 la începutul anului, zice directorul „mă ne-o venit M ce facem îl luăm noi sau îl dăm la alți”, cum să-l dați că asta-i mecanic și acum e și miner că el a făcut parte de exploatare miniere, ăsta-i și mecanic și miner, e cel mai bun om cum să ... zice „ia-l tu la investiție”. L-am luat și după un timp l-am pus la tunel o fo făcută partea de acționare care-i în afară, în curtea flotației-i o clădire unde erau două reductoare Renc Reșița, imense, imense și erau cele două molete pe verticală așa una lângă alta pe care se înfășura cablul ca la pârtiile de schi la acționarea, pe căptușeală de cauciuc era ramură într-o parte și o ramură ... asta trebuia să meargă sincron, ei el s-o ocupat de montarea benzii plus instalația de tracțiune și după aia o venit un ordin de la centrală, o zis P zice „măi cer ăștia doi ingineri”, că pleacă U., pleacă ... se cam duc garda veche și le trebuie să pregătească oameni noi. zice „tu ai acolo mulți”, aveam vreo 15 băieți care erau pe post de maistru zice „dă-mi de acolo doi oameni”. păi zic „cum vrei să scapi de ei sau să ajuți Centrala”, „păi cum”, zic „am de toate felurile” , păi zice „dă-mi unu așa și unu așa”, și am ales pe M și pe încă unu, o mers la centrală V l-o remarcat și l-o luat la departamentul tehnic și pe urmă l-o propus director la Baia Sprie, n-o vrut să meargă după vreo doi ani, H era director atunci, l-o trimis la Baia Sprie n-o vrut să meargă, o zis că „eu nu mă duc acolo că-i mină grea și nu-s pregătit, după vreo șase luni l-o trimis la Borșa director tehnic, nu o avut încotro s-o dus, de acolo l-o mutat director general la Leșul Ursului, de acolo o venit director tehnic în Centrala Minelor și s-o pensionat că deja avea vârsta, n-o trecut doi ani și o murit. Am divagat...

I: Nu-i stres. Oricum suntem către sfârșit, ce credeți că ar mai fi de adăugat? Dacă aveți ceva de adăugat.

R: Un câștig, relativ câștig o fost prin desființarea mineritului în zona noastră faptul că parte din oamenii ăștia, că erau pregătiți bine au ajuns în privat, știu multe cazuri de firme care se întrebau de unde-s oamenii ăștia că nu o mai văzut așa oameni hotărâți, harnici, pricepuți la orice, vă dau un exemplu cu Biserica de aici din apropiere, asta greco-catolică, care-i printre primele din oraș, acoperișul ei e două plăci de beton, așa ca în două ape. Trebuia făcut cofrag și susținerea cofragului, înălțimea-i mare în interior. Domnu P era atunci în pensie și era

consilier pe la AGEKOM, îl luaseră ăștia că, relații cu zona minieră și era consultant la ei, și m-o sunat zice „mă tu ai avut niște oameni la investiții acolo, dulgheri de ăștia pregătiți, nu mi dai mie să lucrez uite aicea că zice uite avem de făcut o lucrare specială și n-au oameni ăștia”, „cum nu au la construcții, trebuie să aibă de toate acolo”, „n-au mă” zice „le trebuie”. Păi zic „ai mei care au fost nu cred că mai trăiesc mulți și restul îs bețivani” zic nu mai poți pune bază pe ei, dar de ce nu dați telefon în Chiuzbaia că zic ăia acolo se nasc cu securea în mână, chiuzbăienii, vorbiți cu G și face el o echipă și fac tot felul de cabane și viluțe și acoperișuri, „măi zice ai dreptate” i-o sunat, dulgherii de puț toți erau din Chiuzbaia, la o avarie ei se sculau repede și într-o jumate de oră erau la puț, și după un timp am trecut pe lângă gard și l-am văzut pe unu B în curte și am zis „măi M ce faci acolo”, „o domnu șef mulțam că ne-ai trimăs aicea că am aflat că dumneata ne-ai trimis, aici le facem la aeștia aici un cofrag” „mă da nu vi greu”, „da greu, n-o fo mai greu la puț? că nu vedeai la 300 de metrii în jos da aci îi ziuă cum să”. M-o sunat P zice ăștia directorul de la AGEKOM, Z o zis „de unde o ieșit oamenii ăștia, umblă acolo ca maimuțele zice pă schelele ălea acolo și nu trebuie să le spui ce să facă se pricep”, „păi de la mină”, „mă ce oameni buni”, i-am zis domnule încercați să-i plătiți în fiecare sâmbătă, le dați banii pe o săptămână ca să-i ai și luni, nu că v-om da când om găta. Dacă la dai așa ca la americani sâmbăta, precis îi ai și luna, zic „mă B da vă plătesc”, „da zice în tăta sâmbăta ne dă banul”. Și la firme din astea care lucrau pe la canalizări și trasee de gaze au dus mecanici din Herja, mai funcționa Fabrica de Lapte după '90 unde-i Molul acuma acolo era Fabrica de Lapte, mecanicul Șef H o adunat vreo 10 – 15 băieți care duceau toate utilajele de alea. Deci mina o format oameni fiindcă nu aveau încotro, când erai la câțiva kilometri de ieșire, și aveai nevoie să faci o reparație, nu mai, ce așteptai să vină cineva, că pierdeai metru sau pușcătura și atunci trebuia să te descurci...

I: Nevoia i-a învățat.

R: I-a învățat nevoia da. Am fost și la stingeri de incendii cu minerii, s-o aprins la Merișor, la ăștia la Bușag era un depozit de fân, creșteau miei sau ce creșteau acolo, i s-o aprins ăla, nu-l puteau stinge pompierii și am mers cu un schimb întreg așa cum eram cu cizme, cu lopeți, și am împrăștiat fânul ăla și am stins incendiul. E adevărat că și multă poluare o făcut mineritul în zonă cu apele ăstea care, noi la Herja încercam să le controlăm cu stația de epurare care o fost o investiție mare și atunci când se făceau toate operațiunile ieșea apă relativ curată dar acuma văd culoarea râului și îmi dau seama că-i de la Herja când văd, se umple mina, se inundă ...

I: Și depășește capacitatea de tratare, așa zisa tratare.

R: De la orizonturile superioare care vine pe galeria de acostă de la astea inferioare nu știu dacă o ajuns la nivelul puțului, la galeria de coastă, este un dop pe tunel, trebuie să-l facă, că ăsta e mai jos îi diferență de vreo 100 de metrii între galeria de coastă și ieșirea tunelului, îi la flotație, o făcut un dop de vreo 600 de metri, dopul de vreo 30 de metrii, un zid de bolțari, după aia pământ, un fel de buraj, încă un zid, iar buraj pe urmă un zid betonat. Am înțeles că barajul dacă s-ar rupe când era ne colmatat la volumul ăla de apă ar fi creat un strat de un metru de apă în Hatwan, ăsta nu ar face atâta dar niște pagube și mizerie ar face, și din Herja dacă ar ...

I: Deci e un potențial pericol.

R: Da, dar mic potențial nu chiar așa de mare, în schimb îs celelalte ape de la Săsar pe Valea, pe Ciocanului

I: Usturoiului, Valea Roșie.

R: Usturoiului, Valea Roșie, Ilba, Nistru

I: Băița.

R: Cred că trebuie mulți zeci de ani până când natura să limpezească toate treburile astea să sedimenteze tot și S-a pierdut prin închiderea mineritului multe multe locuri de muncă, erau 30.000 în centrala minelor, s-a pierdut economic foarte mult mai ales pentru Baia Mare, eu mă mir de multe ori din ce trăiesc băimărenii, pe lângă celelalte industrii care s-au închis, și cred că ar fi trăit mineritul dacă s-ar fi dorit, în sensul că trebuia numai să îi miști pe ăia care fac desfacerea, în orice activitate economică desfacerea îi primordială, orice ai produce tu dacă nu te știe lumea și nu mergi să cauți loc să vinzi marfa n-o vinzi, ori nimeni nu o încercat să vadă unde-s prețurile, cine ar cumpăra de asta, cine ar cumpăra de aia, aducem noi cupru acuma din alte țări când îi, noi călcăm pe cupru aici, ă ...

I: Multă lume...

R: În '89 la ultimul raport care l-am citit la adunarea generală, deși toată lumea zicea că Herja trăiește din subvenții, păcat că nu l-am păstrat raportul ăla anual, bilanțul anual, la 1000 lei producție marfă, cheltuiam 95 de lei, 950 lei deci 50 de lei era câștigul, ar fi fost dacă era 1000 și ceva cheltuiți la 1000 producție marfă. E dacă la Herja care nu era o mină grozavă, era curată, frumoasă, mină scoală, elegantă, dar nu dădea mălai ca lumea.

I: Productivitatea necesară.

R: În schimb Cavnicul dădea, Baia Spriei dădea, Băiuțul dădea și avea perspective, Turț, păi ăia nu găseau steril, nu aveau steril, aveau numai plumb. Ruși o venit pe sub Turț, îi auzeau ăștia pușcând pe sub iei, o venit pe filon pe dedesubt. Deci când se făcea bilanțul pe centrală, pe total aveau, atâta produceau cât puteau acoperii minele care nu-și făceau, puteau da metale de ici colo să acopere zona și centrala era pe plus, ce rost are să o închizi ca și, bine e adevărat că și rafinăriile le-o închis deși erau profitabile, nu?

I: Domnu H., noi vă mulțumim foarte mult pentru faptul că ne-ați împărtășit din experiențele dumneavoastră, a fost o adevărată plăcere să stau de vorbă cu dumneavoastră.

R: Mă bucur că v-am putut ajuta și ...

I: Vă mulțumim încă o dată foarte mult.

R: Nu aveți de ce.